

магістр), відсутніх у даному регіоні. Така можливість може бути надана при запровадженні індивідуального планування виконання навчальної програми, що у свою чергу унеможливило б однакові терміни підготовки і вимагає організаційних змін. Подібним шляхом буде навчальний процес переважна більшість зарубіжних ВНЗ.

Таким чином, навчальна програма і організація навчального процесу повинні бути гнучкими і максимально відповідати запитам молоді. Це полегшить їм входження в ринкові умови, збагатить суспільство і вищу школу.

ОСВІТА І НАУКА НА УКРАЇНІ: ДЕЯКІ МОЖЛИВІ НАПРЯМИ ЇХ РЕОРГАНІЗАЦІЇ

О. Ключко

*Київ, Інститут фізіології
ім. Богомольця*

Кожна з країн світу проходила через кризові стани та періоди стабільності. Відповідно до цього еволюціонували і їх освітні системи як системи, що задовільнюють необхідність в нових кадрах на кожному етапі.

Освітня система України сьогодні справедливо критикується як така, що неадекватно вирішує проблеми підготовки кадрів в кризовий період. З одного боку, є значна нестача спеціалістів з актуальних спеціальностей - політичних наук та дипломатії, бізнесу, лінгвістики, права тощо, а з другого боку - кожний рік випускаються тисячі спеціалістів з традиційних технічних, теоретичних спеціальностей, які не знаходять собі застосування, що призводить до багатьох людських трагедій.

Не ставлячи перед собою задачу створення програми комплексної реорганізації освіти і ґрунтуючись на вивченні систем освіти в різних країнах світу, спробую запропонувати деякі проекти, які вже сьогодні можуть значно поліпшити ситуацію.

1. Втілення світових досягнень науки, техніки. ін. на Україні.

Якщо ще десять років тому Україна займала авангардні позиції в деяких новітніх галузях, то опинившись у стані кризи, вона їх або втратила, або втратить найближчим часом. Тисячі

українських спеціалістів знайшли собі або постійну, або періодичну роботу в країнах Західної Європи та Америки. Свого часу в умовах кризи подібна ситуація була використана для покращення стану власної науки та господарства в таких країнах, як Італія, Німеччина, Японія, Індія, Китай тощо. Пройшовши своєрідне “стажування”, спеціалісти повертались на батьківщину, відроджуючи своїм знанням депресовані галузі. Цей потенціал на Україні сьогодні не використовується зовсім. Але цілком реальним є заклад, в якому б читалися лекції з провідних галузей спеціалістами, що працювали по контракту за кордоном. Організаційно, його можна було б створити на базі Києво-Могилянській Академії або інших навчальних закладів відповідного рангу.

2. Вдосконалення системи перекваліфікації і створення можливостей отримання новітніх спеціальностей

В країнах з ринковою економікою - США, Канаді, країнах Західної Європи - де існує конкурсна контрактна система найму на роботу, досить часто доводиться змінювати спеціальність. Так, в США спеціальність змінюється в середньому 4 рази протягом життя людини. Відповідно до цього існує велика кількість навчальних закладів, які вирішують проблему перекваліфікації. Цей досвід ми можемо запозичити, також створивши вже сьогодні широку мережу різноманітних освітніх закладів. Але ця широка мережа гуртків, лекторіїв, шкіл (аж до вищих) має чутливо відстежувати потреби господарства України, що перебудовується. Випускники повинні отримувати сертифікати, що дають право працювати за новою спеціальністю. Така чутлива, гнучка система може бути створена як на базі існуючих закладів, так і включати в себе нові, приватні. Для реалізації цієї програми ми вже сьогодні маємо достатню кількість викладачів, які хотіли б підвищити зарплату, змінивши роботу або працюючи за сумісництвом. В той же час це стимулювало б до підвищення власної кваліфікації тих викладачів (на жаль, багатьох на сьогоднішній день), що мають низький рівень.

3. Психологія населення у ставленні до освіти

Відповідно до потреб сьогодення необхідно було б змінювати психологію населення через засоби масової інформації. На зміну традиційній формулі життя “школа - армія - інститут - робота до пенсії”, краще ввести “навчання - робота, навчання - робота, навчання і робота і т.д.”. Бабуся, що в свої 70 років закінчує третій

університет (як це часто буває, скажімо, в США) не повинна викликати здивування ні в кого і повинна бути такою ж рівноправною студенткою, як і двадцятирічні дівчатка.

4. Про доцільність злиття Національної Академії Наук та Міністерства освіти

При пануючих традиціях таке злиття несе небезпеку створення нової монополії в галузі освіти. Вважаю, що конкурентне середовище, додання системи приватних та напівдержавних учбових закладів поліпшить ситуацію з освітою в Україні в умовах ринку. Традиційно різні напрями досліджень були по-різному представлені в обох організаціях. Такий розподіл є досить доцільним і зараз. В той же час, на Україні потрібно було б розвинути так багато новітніх галузей, які існують в світі зараз, що існування незалежних, але взаємодоповнюючих систем, видається єдиною умовою виконання такого значного об'єму роботи.

Зрозуміло, що це можливо лише за умови ліквідації старих суперечностей та недоліків, таких як "вхід тільки для своїх", спадковість посад, завеликі бюрократичні апарати, що безрезультатно поглинають кошти тощо. Останні потрібні в кожній країні, але лише їх відповідність очікуваному від їх роботи результату робить їх існування доцільним для держави, а саму державу життєздатною.